

واکاوی تجارب زیسته نوجوانان از درک نشدن توسط والدین: یک مطالعه پدیدارشناسانه Exploration of Adolescents' Lived Experiences of Parental Misunderstanding: A Phenomenological Study

Amin Tohidi Sani*

M.A. in School Counseling, Allameh Tabataba'i University, Tehran, Iran.

amin.tovhidi1998@gmail.com

Seyed Ehsan Alavi

M. A. in Rehabilitation Counseling, Mohaghegh Ardabili University, Ardabil, Iran.

امین توحیدی ثانی (نویسنده مسئول)

کارشناسی ارشد مشاوره مدرسه، دانشگاه علامه طباطبائی، تهران، ایران.

سید احسان علوی

کارشناسی ارشد مشاوره توانبخشی، دانشگاه محقق اردبیلی، اردبیل، ایران.

Abstract

The challenge of understanding adolescents is an inherent aspect of contemporary parent-adolescent relationships. This research aims to investigate adolescents' lived experiences of parental misunderstanding using a qualitative approach and phenomenological method. Participants consisted of 15 to 18-year-old adolescent boys and girls from Sabzevar city during the summer of 2023, selected through purposive and snowball sampling. Data collection involved semi-structured, in-depth interviews with 14 participants, reaching theoretical saturation. Findings, analyzed using Colaizzi's seven-stage phenomenological analysis, identified 36 sub-themes and 4 main themes: "Generational Gap," "Loss of Independence," "Lack of Support," and "Inadequate Connection," revealing adolescents' experiences of parental misunderstanding. The results not only enhance insights into current parent-adolescent dynamics but also provide a foundation for practical interventions and programs to improve these relationships.

Keywords: Misunderstanding, Phenomenology, Adolescent, Parents.

چکیده

چالش در درک نوجوانان، جزئی اجتناب‌ناپذیر از روابط میان والدین و نوجوانان امروزی است. بدین ترتیب پژوهش حاضر با هدف واکاوی تجارب زیسته نوجوانان از درک نشدن توسط والدین انجام گرفته است. در این پژوهش از رویکرد کیفی و روش پدیدارشناسی استفاده گردید. مشارکت‌کنندگان پژوهش شامل نوجوانان ۱۵ تا ۱۸ ساله پسر و دختر شهر سبزوار در بازه زمانی تابستان ۱۴۰۲ بودند که بر مبنای منطق نمونه‌گیری هدفمند ملاکی و گلوله‌برفی انتخاب شدند. جمع‌آوری اطلاعات در این مطالعه با استفاده از مصاحبه عمیق نیمه ساختار یافته بود که پس از مصاحبه با ۱۴ نفر به اشباع نظری رسید و تجزیه و تحلیل یافته‌ها نیز با استفاده از روش تحلیل پدیدارشناختی هفت مرحله‌ای کلایزی انجام گرفت. تحلیل داده‌های حاصل از مصاحبه در زمینه شناسایی تجارب زیسته نوجوانان از درک نشدن توسط والدین، منجر به شناسایی ۳۶ مقوله فرعی و ۴ مقوله اصلی تحت عنوان «شکاف بین‌نسلی»، «فقدان استقلال»، «فقدان حمایتگری» و «فقدان ارتباط مناسب» گردید. نتایج حاصل از این پژوهش ضمن افزایش بینش نسبت به آنچه در روابط بین والدین و نوجوانان جاری است؛ زمینه تدوین برنامه‌ها کاربردی با هدف اصلاح روابط والد و نوجوان و همچنین زمینه مداخلات مؤثر در اصلاح روابط والد-فرزند را فراهم می‌آورد.

واژه‌های کلیدی: درک نشدن، پدیدارشناسی، نوجوان، والدین.

مقدمه

نوجوانی مرحله انتقالی از رشد روانی، جسمی و اجتماعی است که بین مراحل کودکی و بزرگسالی در حال ظهور رخ می‌دهد. در ارتباط با تحوّل اجتماعی، نوجوانی با ایجاد استقلال فرزند از والدین مشخص می‌شود (رودن^۱ و همکاران، ۲۰۲۰). نوجوانی به عنوان مرحله‌ای بسیار حسّاس از زندگی فرد، با تغییرات شناختی و ساختاری گسترده‌ای همراه است که در این میان نقش محیط تعاملی زندگی و حضور والدین بی‌بدیل است. بنابراین ساختار و جو روانی خانواده که ترکیب کلی و مجموعه روابط بین اعضای خانواده است، بر عملکرد و رفتار فرد برای مواجهه با مشکلات و موانع تأثیر می‌گذارد (صدقی و همکاران، ۱۴۰۱). بدین ترتیب عملکرد والدین یک عامل تعیین‌کننده در پیامدهای نوجوانان است (فلاحی^۲ و همکاران، ۲۰۲۲).

یکی از مهم‌ترین عوامل مؤثر بر ویژگی‌های روانی و رفتاری نوجوانان نیز، درک آن‌ها از رابطه با والدین است (هاشمی و همکاران، ۱۴۰۲) و داشتن رابطه خوب بین والدین و نوجوانان یک عنصر اساسی در رشد نوجوانان است (غلامزاده و کرد، ۱۴۰۱). گاهی اوقات نوجوانان ممکن است با این فکر که هیچ‌کس نمی‌تواند احساسات آن‌ها را درک کند، احساس سوءتفاهم کنند و معمولاً والدین اولین منبع سرزنش در میان نوجوانان هستند. به‌این ترتیب، والدین ممکن است به دلیل عدم پاسخگویی فرزندان به اختیارات، ناامید و عصبانی شوند و به نظر می‌رسد روش‌های انضباطی نیز که زمانی مؤثر بوده‌اند، در عصر کنونی تأثیر مثبتی ندارند. از این‌رو، برخی از والدین در مواقعی که نوبت به فرزندپروری پسران و دختران نوجوانشان می‌رسد، احساس درماندگی می‌کنند و در ترس دائمی از انتخاب‌های نوجوانان زندگی می‌کنند (لاکنس^۳ و همکاران، ۲۰۱۲).

خانواده با کارکردهای منحصر به فردی که داراست بر فرزندان تأثیر می‌گذارد و رفتار آنان در محیط را تعیین می‌کند (عطایی زنجانی نژاد و همکاران، ۱۴۰۱). خانواده مکانی امن برای مدیریت چالش‌های نوجوانی است (یوسفی احمدآبادی و همکاران، ۱۴۰۱) و یکی از عوامل مؤثر خانوادگی بر سلامت روان نوجوانان نیز تعامل والد و فرزند است. تعامل میان والدین و فرزندان رابطه‌ای مهم در پدیدار شدن امنیت و صمیمیت را رقم می‌زند و در سایه این امنیت نوجوان امکان کاوش ارزش‌ها، عقاید و نقش‌های مختلف را پیدا می‌کند؛ بدین ترتیب نوجوان به سوی هویتی مستقل گام بر می‌دارد (ژائو^۴ و همکاران، ۲۰۲۰). فرآیندهای خانوادگی مانند نزدیکی رابطه والد و نوجوان، نوع تعاملات متقابل، جهت‌گیری و انسجام خانواده نقش مثبتی در رشد اجتماعی و فردی نوجوان دارد (ابراهیمی و اردکانی، ۱۴۰۱) و مطالعات مختلف نیز ثابت کرده است که هرگونه مشکل یا عدم وجود رابطه مناسب بین والدین و فرزند می‌تواند آسیب‌های متفاوتی را به همراه داشته باشد و کیفیت زندگی نوجوانان را کاهش دهد (سنتوریان^۵ و همکاران، ۲۰۱۷).

در جامعه کنونی چالش‌های والد-نوجوان یکی از مشکلات عمده در خانواده‌ها می‌باشد. والدین و نوجوانان با چالش‌های متعددی در روابط با یکدیگر روبرو هستند که توجه به این چالش‌ها می‌تواند به خانواده‌ها در ایجاد روابط بهتر با نوجوانان کمک کند (خجسته مهر و همکاران، ۱۳۹۸). تعارض والد-نوجوان یکی از ویژگی‌های اوایل نوجوانی است که نقشی اساسی در تغییر شکل روابط خانوادگی برای حمایت از نیازهای روبه‌رشد نوجوان ایفا می‌کند. تعارض والدین و نوجوانان امری عادی و تا حدودی طبیعی است (یوسفی احمدآبادی و همکاران، ۱۴۰۱) و این را باید در نظر گرفت تعارض همیشه زیان بار نیست، زیرا نقش مهمی در فردیت نوجوان دارد و فرصتی برای کاوش دیدگاه‌های مخالف فراهم می‌کند و در مواردی نیز می‌تواند سازنده باشد. برای غلبه بر چالش‌های شکل گرفته، تمرکز بر مدیریت آن با رویکردهای حل مسئله در تعاملات والدین و نوجوانان ضروری است (میسوتن^۶ و همکاران، ۲۰۱۷).

نوجوانی دوره‌ای است که احساس استقلال فرد و تعارضات بین‌فردی افزایش می‌یابد و اضطراب به‌راحتی ایجاد می‌شود. در این دوره والدین منابع مهم حمایت روانشناختی هستند که فرزندان نوجوان خود را قادر می‌سازند تا با استرس مقابله کرده و اضطراب را کاهش دهند (تراهان^۷ و همکاران، ۲۰۲۱). در این برهه، نوجوانان نقش‌ها و موقعیت‌های مختلفی را امتحان می‌کنند تا نقش و موقعیتی را بیابند که با روحیات آن‌ها هماهنگی بیشتری داشته باشد. در این سن آن‌ها کارهای مختلفی انجام می‌دهند و همه چیز را آزمایش می‌کنند تا

1 Roden

2 Fallahi

3 Lachance

4 Zhao

5 Satoorian

6 Missotten

7 Trahan

علاقه و جهت گیری های خود را پیدا کنند (یوسفی احمدآبادی و همکاران، ۱۴۰۱). نوجوانی که به دنبال هویت و خودمختاری است ممکن است در نهایت با والدین درگیر شود. اگرچه مهم است که با بزرگ تر و مستقل تر شدن، مسئولیت پذیری و فضای خودمختاری بیشتری به نوجوان به تدریج داده شود، اما والدین باید هوشیار باشند و اطمینان حاصل کنند که فرزندانشان رفتارهای مخاطره آمیز و خودویرانگر را اتخاذ نکنند. به طور کلی، خانواده ها می توانند بر این مرحله چالش برانگیز غلبه کنند و نوجوانان خود را به سمت رشد سالم هدایت کنند (مککلوی^۱، ۲۰۱۲).

اگرچه دیدگاه نوجوانان در مورد کیفیت رابطه والد-فرزند به طور منحصربه فردی سلامت روان و رفاه آن ها را پیش بینی می کند، با این وجود اما تحقیقات محدودی با استفاده از روش شناسی کیفی برای کشف توصیفات غنی از انتظارات، نگرش ها و باورهای نوجوانان نسبت به والدین وجود دارد (مککنا^۲ و همکاران، ۲۰۲۲). بر این اساس، نیاز به پژوهشگران برای بررسی عمیق روابط هنجاری نوجوان و والدین وجود دارد. این شامل بررسی نگرش ها، باورها و انتظاراتی است که زمینه ساز تعاملات نوجوان و والدین است. تحلیل کیفی پویایی روابط نوجوان و والدین به محققان این امکان را می دهد که فراتر از مدل هایی حرکت کنند که «غنی از همبستگی و توضیح ضعیف» هستند (لستر^۳، ۲۰۱۳). با این حال، یک محدودیت تحقیقات کیفی در مورد روابط والدین-نوجوان این است که به طور کلی پویایی های مهمی را در انزوا در نظر می گیرند که محققان را از کشف کامل چگونگی ارتباط پویایی روابط بازمی دارد (نلمانس^۴ و همکاران، ۲۰۲۰)؛ در نهایت مهم است محققان کیفی بررسی کنند که چگونه نوجوانان نگرش ها، باورها و انتظارات خود را نسبت به راهبردهای کنترل والدین با درک خود از کیفیت کلی رابطه والد-فرزند سازماندهی می کنند. در نهایت مهم است محققان کیفی بررسی کنند که چگونه نوجوانان نگرش ها، باورها و انتظارات خود را نسبت به والدین با درک خود از کیفیت رابطه والد-فرزند سازماندهی می کنند. در این میان تاکنون پژوهشی کیفی که کلید واژه «درک نشدن توسط والدین» را که بطور فزاینده ای توسط نوجوانان در گفتمان با والدین مورد استفاده قرار می گیرد مورد تاکید قرار دهد یافت نگردید؛ در همین راستا این پژوهش به دنبال آن است تجارب زیسته نوجوانان از درک نشدن توسط والدین را شناسایی نماید؛ بر این اساس پژوهش حاضر به بررسی تجارب زیسته نوجوانان در این زمینه پرداخته است و در پی یافتن پاسخ این پرسش است که نوجوانان چه عواملی را موجب درک نشدن خود توسط والدین می دانند؟

روش

پژوهش حاضر با استفاده از روش کیفی^۵ پدیدارشناسی^۶ انجام گرفته است. پدیدارشناسی، مطالعه فلسفی ساختارهای تجربه زیسته و آگاهی پیرامون پدیده مورد مطالعه از دیدگاه افراد دست اول است. در روش پدیدارشناسی تمرکز بر تجربه زیسته افراد است و افراد و تجربه شان تنها منبع داده هستند؛ یعنی مدل یا نظریه ای که از مطالعه پدیدارشناسی تولید می شود روی تجربه های زیسته افراد از یک پدیده به دست می آید (ویلیگ^۷، ۲۰۱۳، ص ۲۰۷). نمونه مورد مطالعه در این پژوهش، شامل نوجوانان ۱۵ تا ۱۸ سال پسر و دختر شهر سبزوار در تیر تا شهریورماه ۱۴۰۲ بود که بر مبنای منطق نمونه گیری هدفمند^۸ و گلوله برفی^۹ انتخاب شدند و یافته های حاصل از مصاحبه نیمه ساختاریافته^{۱۰} با ۱۴ نوجوان به اشباع نظری رسید. در پژوهش حاضر به منظور تجزیه و تحلیل داده ها از روش کلازی^{۱۱} استفاده شده است؛ در روش تجزیه و تحلیل کلازی هفت گام تا رسیدن به هدف طی می شود. در مرحله اول، تمام توصیف های ارائه شده توسط شرکت کننده در مطالعه را که به طور مرسوم پروتکل نامیده می شود، به منظور به دست آوردن یک احساس و مانوس شدن با آنها خوانده می گردد و در این مرحله افکار و احساس پژوهشگر در رابطه با پدیده مورد نظر بررسی و یادداشت خواهد شد. در مرحله دوم، به هر یک از پروتکل ها مراجعه و عباراتی را که مستقیماً به پدیده مورد مطالعه مرتبط است، استخراج می گردد. در مرحله سوم که مرحله

1 McKelvey

2 McKenna, Olsen & Pasalich

3 Lester

4 Nelemans

5 Qualitative Method

6 phenomenology

7 Willig

8 purposive sampling

9 snowball

10 Semi- structured interview

11 Colaizzi

فرموله کردن مفاهیم است مفهوم عبارات مهم توضیح داده شده و هر عبارت مهم در یک مقوله جای می گیرد؛ در مرحله چهارم کلایی، پژوهشگر مفاهیم تدوین شده را به دقت مطالعه کرده و بر اساس مشابهت مفاهیم آن ها را دسته بندی می نماید. در مرحله پنجم، تحلیل تمامی مفاهیم استخراج شده انجام و یک توصیف جامع ارائه خواهد شد. در مرحله ششم به دنبال تقلیل مفاهیم و زدودن توصیفات زائد و نامناسب و اغراق آمیز هستیم و فرموله کردن توصیف جامع پدیده تحت مطالعه به صورت یک بیانیه صریح و روشن از ساختار اساسی پدیده مورد مطالعه که اغلب تحت عنوان ساختار ذاتی پدیده نام گذاری می شود. در نهایت در مرحله پایانی به دنبال اعتباریابی نتایج بخشی با ارجاع نتایج به هر مشارکت کننده و پرسیدن درباره صحت یافته ها برگرفته از تجربیات و احساسات آن ها هستیم (مارو^۱ و همکاران، ۲۰۱۵).

ابزار سنجش

در این پژوهش، به منظور گردآوری داده ها از مصاحبه عمیق نیمه ساختاریافته استفاده شده است. بدین ترتیب در ابتدا تعدادی سؤال باز و کلی در رابطه با موضوع مورد پژوهش پرسیده شد تا تسهیل مصاحبه انجام پذیرد. مصاحبه ها از ۳۵ تا ۴۷ دقیقه و به طور میانگین ۴۱ دقیقه به طول انجامید. در این پژوهش بر اساس اصل اشباع^۲، نمونه گیری تا به دست آمدن داده های جدید ادامه یافت و با رسیدن داده ها به مرحله تکرار، فرآیند نمونه گیری متوقف شد، بدین معنی که اتمام نمونه گیری پس از مصاحبه با ۱۴ نمونه انجام گرفت. به منظور تضمین روایی، رابطه مبتنی بر اعتماد میان پژوهشگر و مصاحبه شوندگان برقرار شد. همچنین به منظور اطمینان از اعتبار و استحکام تحقیق، معیارهای گوبا و لینکن^۳ (۱۹۸۵) بکار گرفته شد. به منظور تضمین معتبر بودن^۴ یافته ها و تأییدپذیری^۵، هر مصاحبه دوباره به مشارکت کننده در پژوهش بازگشت داده شده و صحت و سقم داده ها سنجیده شده و در صورت هرگونه مغایرت، مراتب مورد توجه و بررسی قرار می گرفت. جهت تضمین تصدیق^۶، سعی بر آن شده بود پژوهشگر پیش فرض های خود را در فرایند مصاحبه و استخراج مضامین دخالت ندهد. جهت تضمین اطمینان پذیری^۷ و کفایت یافته ها، روش بازنگری ناظران، در قالب استفاده از نظرات تکمیلی سایر همکاران پژوهشگر مورد استفاده قرار گرفت. جهت قابلیت انتقال پذیری^۸ یافته ها ضمن نمونه گیری هدفمند سعی بر آن شد نمونه های مورد مطالعه از نوجوانان با سطوح متفاوتی از جامعه از لحاظ سطح زندگی باشد.

اجرای پژوهش از طریق درج اطلاعاتی با موضوع مورد اشاره در فضای مجازی انجام پذیرفت و مشارکت کنندگان علاقه مند به شرکت در پژوهش برای مصاحبه انتخاب شدند تا در زمینه مورد پژوهش اطلاعات لازم را در اختیار پژوهشگر قرار دهند؛ بدین ترتیب پس از اعلام آمادگی مشارکت کنندگان، ملاک های متناسب با اهداف پژوهش مورد ارزیابی قرار گرفت. ملاک های ورود به این پژوهش عبارت بودند از: رضایت آگاهانه جهت شرکت در پژوهش، زندگی والدین نوجوان با یکدیگر و نوجوان در مصاحبه ارزیابی اولیه درک نگردیدن توسط والدین را به عنوانی چالشی در روابط والد-فرزندی مطرح نماید و ملاک خروج از پژوهش نیز عدم تمایل به شرکت در پژوهش بود. بدین ترتیب پس از داشتن ملاک های اولیه بر حسب اطلاعات جمعیت شناختی و سنجش ملاک ها تکمیلی، در گفتگویی با نوجوان، مسائل رازداری و رضایت آگاهانه شرح داده شد و زمانی به صورت توافقی برای مصاحبه تعیین شد تا در زمان مقرر مصاحبه به عمل آید. مصاحبه پسران به صورت حضوری و دختران به صورت مجازی انجام پذیرفت. به منظور تجزیه و تحلیل یافته ها، مصاحبه ها ضبط شدند و در پایان توسط پژوهشگر به صورت مکتوب درآمدند. اصلی ترین سؤال مصاحبه در پژوهش حاضر این بود که «تجربه شما از درک نشدن توسط والدین چگونه است؟» بدین صورت ابتدا از طریق سؤالاتی باز و کلی به عنوان نمونه «تابه حال احساس کرده اید والدین شما را درک نکرده اند؟» و «به نظر شما چرا والدین در آن لحظه شما را درک نکرده اند؟» و «چه تفاوتی بین خود و والدین احساس می کنید که باعث شده توسط والدین درک نشوید؟» زمینه لازم برای وارد شدن نوجوان به موضوع فراهم گردید و سپس پژوهشگر به دنبال شناسایی دنیای پدیداری نوجوان امروزی در زمینه درک نشدن توسط والدین و روشن سازی تفاوت های ادراکی نوجوان و والد بود.

1 Morrow

2 principle of saturation

3 Goba & Lincoln

4 credibility

5 confirmability

6 confirmation

7 dependability

8 transmissivity

یافته ها

نتایج داده‌های حاصل از تحلیل جلسات مصاحبه با ۱۴ نوجوان دختر و پسر در جهت واکاوی تجارب زیسته نوجوانان از درک نشدن توسط والدین منجر به شناسایی ۴ مقوله اصلی و ۳۶ مقوله فرعی گردید. یافته‌های پژوهش در ذیل ۴ مقوله شکاف بین نسلی، فقدان استقلال، فقدان حمایتگری، فقدان ارتباط مناسب آمده است. ابتدا جدول اطلاعات جمعیت شناختی مشارکت‌کنندگان در پژوهش که به شرح جدول ۱ می‌باشد ارائه گردیده است.

جدول ۱. ویژگی‌های جمعیت شناختی مصاحبه‌شوندگان

ردیف	جنسیت	سن	پایه تحصیلی	سن پدر	سن مادر	اختلاف سنی با پدر	اختلاف سنی با مادر
۱	مرد	۱۵	نهم	۴۱	۳۸	۲۶	۲۳
۲	مرد	۱۸	دوازدهم	۵۴	۴۸	۳۶	۳۰
۳	زن	۱۶	دهم	۴۴	۴۰	۲۸	۲۴
۴	مرد	۱۵	نهم	۴۰	۳۵	۲۵	۲۰
۵	زن	۱۶	دهم	۴۵	۴۵	۲۹	۲۹
۶	زن	۱۷	یازدهم	۵۰	۴۸	۳۳	۳۱
۷	زن	۱۷	یازدهم	۵۷	۵۲	۴۰	۳۵
۸	مرد	۱۷	یازدهم	۴۶	۴۴	۲۹	۲۷
۹	مرد	۱۸	دوازدهم	۵۱	۴۵	۳۳	۲۷
۱۰	مرد	۱۶	دهم	۴۲	۳۸	۲۶	۲۲
۱۱	زن	۱۸	دوازدهم	۵۰	۴۷	۳۲	۲۹
۱۲	زن	۱۶	دهم	۳۵	۳۴	۱۹	۱۸
۱۳	مرد	۱۵	نهم	۳۸	۳۹	۲۳	۲۴
۱۴	زن	۱۷	یازدهم	۴۷	۴۵	۳۰	۲۸

همان‌طور که در جدول ۲ ملاحظه می‌شود، تجزیه و تحلیل داده‌ها در خصوص واکاوی تجارب زیسته نوجوانان از درک نشدن توسط والدین، منجر به تولید ۴ مضمون اصلی و ۳۶ مضمون فرعی گردید که در جدول زیر به آن پرداخته شده است.

جدول ۲: نتایج حاصل از مصاحبه نیمه ساختاریافته با مشارکت‌کنندگان در پژوهش

مقوله‌های اصلی	مقوله‌های فرعی
شکاف بین نسلی	تفاوت‌های اعتقادی
	شکاف نسلی
	تفاوت دنیای والد و فرزند
	تضاد دیدگاه‌ها
	عدم سازگاری
فقدان استقلال	گرفتن استقلال
	فقدان استقلال مالی
	فقدان استقلال تصمیم‌گیری
	دخالت در امور شخصی
	کنترل‌گری
	نگرانی افراطی والدین

عدم تشویق فرزند	فقدان حمایتگری
حامی نبودن	
عدم همدلی	
نادیده گرفته شدن	
خلأ عاطفی	
فقدان صمیمیت	
قضاوت شدن	
مشغله والدین	
مقایسه فرزندان با یکدیگر	
قیاس منفی با دیگران	
بی توجهی	فقدان ارتباط مناسب
تندخوبی	
درگیری کلامی	
سردی رابطه	
اجتناب ارتباطی	
سرزنش شدن	
بدبینی به فرزند	
تعامل نداشتن	
عیب جویی	
تحقیر شدن	
تهدید شدن	
لجبازی	
رازدار نبودن	
بازجویی	
شک داشتن	

مقوله اول: شکاف بین نسلی

اولین مقوله اصلی بدست آمده به شکاف بین نسلی بین والدین و نوجوان اشاره دارد که به نظر می رسد سایر مقوله ها نیز از آن نشات می گیرد و حاکی از آن است که سرعت بالای تغییرات در زندگی امروزی، رشد تکنولوژی، پیشرفت علم و افزایش اختلاف سنی بین والدین و فرزندان در دنیای امروز، باعث به وجود آمدن گسترده شدن اختلاف بین نسل ها شده است و بسیاری از چالش های درون خانواده به دلیل اختلاف فکری والدین با فرزندان اتفاق می افتد و بدین سبب است که در ارتباط نوجوان و والد امروزی احساس درک نشدن فراگیرتر می گردد؛ این مقوله، مقوله های فرعی تفاوت های اعتقادی، شکاف نسلی، تفاوت دنیای والد و فرزند، تضاد دیدگاه ها و عدم سازگاری را در بر می گیرد. در ادامه نمونه هایی از مصادیق مشارکت کنندگان در ارتباط با این مقوله ارائه گردیده است: «بعضی وقتا با که بابام و مامانم بحثم میشه بهشون میگم ای خدا من چی میگم تو چی میگی من از یه چیز دیگه صحبت می کنم اونا یه چیز دیگه میفهمن بعد کلاً بی خیال میشم یا دیگه حرف نمی زنیم یا اگر نخوام خودمو درگیر کنم میگم شما که نمی فهمید باشه هر چی شما بگید» (مشارکت کننده شماره ۸)، «تا یه زمانی اصلاً خودم نماز میخوندم و روزه می گرفتم و هر چی می گفتن اصلاً انکار ناخودآگاه انجام می دادم ولی از یه جای به بعد گفتم نمیخوام بخونم اصلاً دوست دارم هر کار دوست دارم انجام بدم ولی نمیفهمن که نمیفهمن یه جوری نگاه میکنن یه جوری باهام صحبت میکنن» (مشارکت کننده شماره ۲)، «اصلاً مگه یه ادم ۵۰ ساله امروز میتونه بفهمه من چی میگم هر چی میگی فک میکنن زمان خودشونه و ما هم همون بچه های اون موقعا هستیم» (مشارکت کننده شماره ۱۱)، «جالبه مثلاً فضا طوریه انکار اصلاً شما یه موضوع

ساده بگو باور کنید ساده ترین موضوع رو بگید و ما بشینیم با بابا و مامانم بحث کنیم میبینیم من به چیز میگم اونا به چیز دیگه» (مشارکت‌کننده شماره ۱۲).

مقوله دوم: فقدان استقلال

دومین مقوله بدست آمده به استقلالی اشاره دارد که نوجوان معتقد است از او گرفته شده و فقدان استقلال و محدودیتی که نوجوان معتقد است تجربه می‌کند تجربه درک‌نشده توسط والدین را در او القا می‌کند. این مقوله، مقوله‌های فرعی گرفتن استقلال، فقدان استقلال مالی، فقدان استقلال تصمیم‌گیری، دخالت در امور شخصی، کنترل‌گری، و نگرانی افراطی والدین را در بر می‌گیرد. در ادامه نمونه‌هایی از مصادیق مشارکت‌کنندگان در ارتباط با این مقوله ارائه گردیده است: «شبا که بیرون میرم همش باید بگم ساعت چند نمودنم میام با کی میرم یا چی میرم خب باشه اشکالی نداره خب می دونم نگران هم میشیدی ولی هر دفعه که نباید از اول تا آخرش رو بگم خودم می‌فهمم با چی برم خطرناک نیست و لازم نیست هر دفعه از صفر تا صد رو بگم یا برمی‌گردم هم همین داستان باشه خب ادم فک میکنه زندانه دیگه هر چقدرم بگن نگرانیتیم و اینا فایده که نداره منم میدونم نگرانید ولی اینطوری که نمیشه» (مشارکت‌کننده شماره ۱۴)، «جالبه به حساب میگن خودت اختیار داری ولی میخوای رشته انتخاب کنی به جوری کلا بهت میگن که کامل نظر اونا رو باید انجام بدی و نمودنم سال دیگه دانشگاه شهر خودمون فقط باشه خب هر چقدرم بگن هر نمودنم لباسی و چیزی میخوای بخر ولی از اونو اونطوری کنن آخر ادم میگه حرف حرف اوناس» (مشارکت‌کننده شماره ۱۱)، «وقتایی که با گوشی هستم یا تلفنی هستم یا بیرون میرم همش کنجکاون و باید بگم خب الان با کی رفتم الان با کی صحبت کردم نه اینکه مثلاً سر این قضیه دعوا شده باشه ولی انگار عادت رفتاریشون این شده همش بپرسن و همیشه منم بگم» (مشارکت‌کننده شماره ۳).

مقوله سوم: فقدان حمایت‌گری

سومین مقوله به‌دست‌آمده به فقدان حمایت‌گری مربوط می‌شود که نوجوان از والدین خود ادراک می‌کند. یافته‌های این مقوله بدان اشاره دارد که باآنکه بیشتر والدین جامعه امروزی خود را حامی فرزند معرفی می‌نمایند و این حمایت‌گری را نسبت به زمان نوجوانی خود نسبت به فرزند غیر قابل‌قیاس می‌خوانند ولی فرزندان این حمایت‌گری را در روابط با والدین خود ادراک نمی‌کنند. این مقوله، مقوله‌های فرعی عدم تشویق فرزند، حامی نبودن، عدم همدلی، نادیده‌گرفته‌شدن، خلأ عاطفی، فقدان صمیمیت، قضاوت‌شدن، مشغله والدین، مقایسه فرزندان با یکدیگر، قیاس منفی با دیگران و بی‌توجهی را در بر می‌گیرد. در ادامه نمونه‌هایی از مصادیق مشارکت‌کنندگان در ارتباط با این مقوله ارائه گردیده است: «مشکلی که دارم همیشه به خواهرم میگم و ترجیحم اینه به اون بگم چون حرف منو میفهمه ولی بابا و مامانم نه بهشون بگم بیشتر باید سردرد بگیرم» (مشارکت‌کننده شماره ۶)، «همش با یکی منو مقایسه میکنن سردرس و کمک کردن و اصلاً هر چی فک کنید دنبال اینن به موضوع پیدا کنن بگن فلانی اونجور بود تو هم فلان جور باشه» (مشارکت‌کننده شماره ۹)، «وقتی به موضوعی پیش میاد طوری حرف میزنن انگار میدونن ذهن من چی میگذره باور کنید به بار غذا خوردیم خواستم برم ظرفا رو بشورم ولی قبلش رفتم سر به کاری که واجب بود و پنج دقیقه بعد برم بشورم ولی هم کارم که تموم شد و خواستم برم بشورم گفت تو هم به بار کمک نمیکنی و همه اینکارا میکنن جوری قضاوت‌م کردن که فقط اعصابم خورد شد و گفتم اصلاً هیچ کار نمیکنم» (مشارکت‌کننده شماره ۷).

مقوله چهارم: فقدان ارتباط مناسب

چهارمین مقوله به‌دست‌آمده به فقدان ارتباط مناسبی است که نوجوان از ارتباط با والدین خود ادراک می‌کند. یافته‌های این مقوله اشاره دارد ارتباط والدین با نوجوانان از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است و آن‌چنان‌که وجود صمیمیت در میان اعضای خانواده و داشتن رابطه مطلوب میان فرزندان و پدر و مادری می‌تواند در رشد کودک و نوجوان بسیار ایده‌آل و مناسب باشد ولی زمانی که نوجوان نتواند ارتباط مناسب را از جانب والدین خود دریافت کند احتمالاً او به منزوی شدن و گوشه‌گیری تمایل پیدا کرده و یا ممکن است که زمانی که نوجوان نتواند رابطه مطلوب را از سمت والدین خود دریافت کند به سمت همسالان خود کشش بیشتری پیدا کند. این مقوله، مقوله‌های فرعی تندخویی، درگیری کلامی، سردی رابطه، اجتناب ارتباطی، سرزنش‌شدن، بدبینی به فرزند، تعامل نداشتن، عیب‌جویی، تحقیرشدن، تهدیدشدن، لجبازی، رازدار نبودن، بازجویی و شک داشتن را در بر می‌گیرد. در ادامه نمونه‌هایی از مصادیق مشارکت‌کنندگان در ارتباط با این مقوله ارائه گردیده است: «به طوری شده بیرون که باشم میام خونه میرم اتاقم فقط میام غذا میخورم میرم همین بیشتر باشه سر هر چیزی باید بحث کنیم» (مشارکت‌کننده شماره ۸)، «وقتی به کاری که میگن و مثلاً بابام میگه انجام میدم از بس گیر و غر میزنه که اشتباه انجام دادی و اینجوری خرابه و درست کار انجام بده بی خیال میشم اصلاً کاری برا اینا انجام بدم» (مشارکت‌کننده شماره ۲)، «به وقتا شده به نمره گرفتم تو مدرسه یا نمودنم به چیز پیش اومده که سریع میبینی همه فک و فامیل خبر دارن و رفته میبینن مامانم به همه

Exploration of Adolescents' Lived Experiences of Parental Misunderstanding: A Phenomenological Study

گفته اعصابم بدجور خورد میشه» (مشارکت کننده شماره ۱)، «سر همین درسا دیگه دیوونم کردن همش باید توضیح بدی چرا کم شدم چرا این درس اینطوری شده خب میبینن تلاشم رو کردم و همین شده خب چیکار کنم بعد میان میشینن به دعوا و نصیحت و مقایسم با بقیه» (مشارکت کننده شماره ۶).

یافته‌های شناسایی شده در این پژوهش نقش ۴ مقوله شکاف بین‌نسلی، فقدان استقلال، فقدان حمایتگری و فقدان ارتباط مناسب را در عدم درک نوجوانان توسط والدین مورد شناسایی قرار داده و نقش شکاف بین‌نسلی و اثر متقابل آن بر سایر مقوله‌ها را نیز نشان می‌دهد به نحوی که اثر شکاف بین‌نسلی بر سایه مقوله‌ها قابل مشاهده است و به نوعی سایر مقوله‌ها را موجب می‌گردد.

بحث و نتیجه‌گیری

هدف از مطالعه حاضر، شناسایی تجارب پدیداری نوجوانان از درک نشدن توسط والدین بود. یافته‌های حاصل از این مطالعه شامل تحلیل مصاحبه‌های نیمه‌ساختاریافته با ۱۴ نوجوان پسر و دختر ۱۵ تا ۱۸ ساله در مقوله‌های اصلی و فرعی دسته‌بندی گردید. این یافته‌ها به ارائه بینشی عمیق نسبت به آنچه در ادراک پدیداری نوجوان نسبت والدین جاری است می‌پردازد. تحلیل یافته‌های حاصل از مصاحبه نیمه‌ساختاریافته در زمینه شناسایی تجارب پدیداری مبتنی بر درک نشدن نوجوانان توسط والدین منجر به شناسایی چهار مقوله اصلی شد که عبارت‌اند از: (۱) شکاف بین‌نسلی، (۲) فقدان استقلال، (۳) فقدان حمایتگری، (۴) فقدان ارتباط مناسب.

اولین مقوله شناسایی شده در این پژوهش به شکاف بین‌نسلی نوجوان و والدین اشاره دارد. در تبیین یافته‌های حاصل می‌توان اشاره نمود شکاف بین‌نسلی در خانواده و جامعه ایرانی نسبت به گذشته روبه‌افزایش است و در این حال، ظهور شبکه‌های اجتماعی و افزایش معضلات خانوادگی در کنار عدم آموزش مهارت‌های ارتباطی، سلامت جامعه را تهدید می‌کند. باوجود اینکه تفاوت نسل‌ها واژه جدید و چندان عجیبی نیست، اما شاید در عصر حاضر و برهه‌ای از زمان که ما زندگی می‌کنیم، بسیار پررنگ‌تر از دوره‌های دیگر خود را نشان می‌دهد. سرعت بالای تغییرات در زندگی امروزی، رشد روزافزون تکنولوژی، پیشرفت علم و افزایش اختلاف سنی بین والدین و فرزندان در دنیای امروز، باعث به وجود آمدن و گسترده شدن اختلاف بین نسل‌ها شده است. این اختلاف، تفاهم و تبادل گفت‌وگوی بین نسل‌ها را با دشواری روبرو نموده است؛ بدین معنی که نسل جدید و نسل قدیم اگر چه در کنار هم زندگی می‌کنند، اما در درک زبان یکدیگر ناتوان‌اند، به‌گونه‌ای که هر کدام در دنیای دیگری سیر می‌کنند. اختلاف فکری والدین و فرزندان، زمینه چالش‌های درون خانواده را ایجاد می‌نماید بدین ترتیب درک و فهم متقابل والد-نوجوان کم‌رنگ شده و اختلاف‌ها را دامن می‌زند و این شکاف زمینه تعارض را موجب شده و فضای نامطلوبی را حاصل می‌گردد. پیشگیری از این اختلافات نسلی نیازمند توجه به عوامل گوناگونی است که برخی عوامل در سطح کلان می‌باشد اما عمده آن به خانواده و تعامل والدین مربوط می‌شود. نتایج این پژوهش مطابق است با پژوهش یادگاری و همکاران (۱۴۰۱) که نشان می‌دهند رسانه‌ها و روش‌های تعامل و ارتباط در هر نسلی، عاملیت کلیدی در شکل‌گیری معرفت‌شناسی نسلی دارند و مادامی که به سمت وسوی استفاده از رسانه‌های تعاملی و جهانی حرکت کنیم، ارزش‌های سنتی و عرفی کم‌رنگ‌تر شده و اعضا جامعه در محدوده‌ای خارج از نظم معرفتی رایج زیست می‌کنند. همچنین پژوهش ساعی (۱۴۰۱) نشان داد که یکی از مهم‌ترین موانع درون خانوادگی گفتگوی بین‌نسلی، ازدست‌رفتن مرجعیت و نقش والدگری والدین می‌باشد. در همین راستا و در پژوهشی خجسته مهر و همکاران (۱۳۹۸) دریافتند شکاف نسلی، فقدان رابطه مطلوب، کارآمد نبودن راهبردهای والدگری، تعارض نگاه مدرن و سنتی و مشکلات درون و بین‌فردی، چالش‌های پیچیده والدین و نوجوانان در روابط متقابل را برجسته می‌کند. همچنین ولی‌زاده^۱ و همکاران (۲۰۱۸) نیز اشاره می‌نمایند هنجارهای سنتی خانواده زمانی که قادر به سازگاری با الگوهای جدید جامعه نباشند، تعارض و تعامل نامطلوب بین والدین و نوجوانان را موجب می‌گردند.

دومین مقوله شناسایی شده در این پژوهش به فقدان استقلال درک شده نوجوان اشاره دارد. در تبیین نتایج حاصل می‌توان اشاره نمود موضوع استقلال‌طلبی در نوجوانان به علت اهمیت ویژه آن به یک چالش مهم برای خانواده‌ها مبدل شده است. دوران نوجوانی از این جهت مورد اهمیت است که نوجوانان سعی در شناختن و پیدا کردن هویت خود دارند و مایل هستند از خانواده خود فاصله گرفته و به‌عنوان یک بزرگسال شخصیت خود را تعریف کنند. در این حال، استقلال‌طلبی یکی از نیازهای اساسی نوجوانان است و رسیدن به آن، یکی از مهم‌ترین و ضروری‌ترین مهارت‌های موردنیاز نوجوانان برای ورود به بزرگسالی است. استقلال‌طلبی در نوجوانان یکی از نشانه‌های گذر از کودکی به نوجوانی است که ممکن است در خانواده با چالش‌هایی مواجه شود، اما والدین باید توجه داشته باشند که این موضوع بخشی از روند رشد،

شکل‌گیری شخصیت و هویت‌یابی فرزندشان است، بنابراین نوجوانان باید در انجام برخی کارها با راهنمایی و هدایت پدر و مادر از آزادی برخوردار باشند. در همین حین تعامل با نوجوانان و درک چنین تغییراتی در آنان برای بسیاری از والدین دشوار است و چنانچه والدین با کنترل افراطی به دنبال سرکوب این نیاز باشند، با واکنش‌های تدافعی نوجوان و سرپیچی آن‌ها روبه‌رو خواهند شد و برخی از نوجوانان نیز برای دستیابی به استقلال، نافرمانی از دستورات والدین را در پیش می‌گیرند که این نافرمانی ممکن است در تضاد با عقاید والدین یا علیه ارزش‌های اخلاقی و یا علیه سنت‌ها و آداب‌ورسوم جامعه باشد. نتایج این پژوهش مطابق است با پژوهش پودولسکی^۱ و همکاران (۲۰۱۱) که اشاره دارد عدم امکان حل مشکل توسعه استقلال نوجوان با پیامدهای جدی نه‌تنها برای سیستم خانواده، بلکه برای رشد شخصی یک نوجوان همراه است و محققان کاهش عزت‌نفس، پریشانی روانی-عاطفی را به‌عنوان پیامدهای آن مشخص می‌کنند. همچنین پوسکریشوا و بابکینا^۲ (۲۰۲۰) معتقدند با روابط نامطلوب خانوادگی، توسعه استقلال نوجوان به‌شدت کاهش می‌یابد. در همین راستا محمدی‌نسب و همکاران (۱۴۰۰) نیز در پژوهش خود در راستای شناسایی نیازهای نوجوانان در رابطه‌ی والد-فرزندی، نیاز به آزادی و استقلال را به‌عنوان یک نیاز اساسی از دیدگاه نوجوانان شناسایی نمودند.

سومین مقوله شناسایی‌شده در این پژوهش به فقدان حمایتگری از نوجوان اشاره دارد. در تبیین نتایج حاصل می‌توان اشاره نمود رفتار صحیح با نوجوانان بسیار مورد اهمیت است؛ چرا که نوجوانی، مرحله‌ای است که همزمان با بلوغ اتفاق می‌افتد و این دوره حساس می‌تواند شخصیت فرد را شکل دهد و بر آینده او تأثیر بگذارد. نوجوانان به دلیل حساسیت‌های خاصی که دارند، ممکن است با رفتارهای اشتباه والدین، عزت‌نفس و اعتمادبه‌نفس پایینی داشته باشند که قطعاً در سال‌های آینده تأثیر بسزایی روی آن‌ها خواهد گذاشت. بعضی از والدین، خواسته یا ناخواسته در رابطه خود با فرزندشان دچار اشتباهاتی می‌شوند و این اشتباهات در نوجوانی می‌تواند عواقب و پیامدهای جبران‌ناپذیری در سال‌های بعدی به دنبال داشته باشد. گاهی اوقات دلیل اصلی اختلاف بین والدین و نوجوان، فضای حاکم بر خانواده است و چنانچه حدود تعارض والدین و نوجوانان مشخص باشد یا فضای حمایت‌کننده و مذاکره موفقیت‌آمیز برای ایجاد تفاهم بین دو طرف فراهم باشد، تا حد زیادی از بروز اختلافات جلوگیری خواهد شد اما گاهی اوقات این فضا بیش از اندازه متشنج می‌شود؛ به‌طوری‌که نیاز است تا خارج از این محدوده افرادی برای کمک وارد شوند. نتایج این پژوهش مطابق است با پژوهش اسدی و همکاران (۱۳۹۴) که در پژوهش خود در راستای تبیین شاخص‌های والدگری موفق دوره نوجوانی، شاخص‌های قدردانی، دلگرم‌کردن، صمیمیت و ارتباط مثبت با نوجوان را شناسایی نمودند. همچنین هاشمی و همکاران (۱۴۰۲) نیز در پژوهش خود حمایتگری والدین را به‌عنوان یکی از عوامل تسهیل‌کننده سازگاری نوجوانان شناسایی نمودند. در همین راستا کاظمیان و کریمی (۱۳۹۷) اشاره نمودند جو عاطفی درون خانواده در ابعاد مختلف بر تعامل اعضا در حیطه‌های مختلف اثرگذار است.

چهارمین مقوله شناسایی‌شده در این پژوهش به فقدان ارتباط مناسب با نوجوان اشاره دارد. در تبیین نتایج حاصل می‌توان اشاره نمود برقراری ارتباط با یک نوجوان، دشوارتر از تعامل با کودکان و جوانان است. مشکلات ارتباطی در نوجوانان، نتیجه جهان‌بینی متفاوت آن‌ها با جهان‌بینی بزرگسالان اطرافشان است. اما اگر والدین در مورد دوران نوجوانی و ویژگی‌های آن آگاه باشند، می‌توانند ارتباطی سالم و مناسب با نوجوان برقرار کنند. عدم ارتباط مؤثر از مهم‌ترین مشکلات نوجوانان با والدین است و پیش‌شرط گفت‌وگوی درست این است که بدانیم و بپذیریم که اصول گفت‌وگو، مهارت زیست در جامعه مدرن و یک فرایند دوطرفه برابر و مبتنی بر احترام به دیگری باهدف پذیرش و کشف دیگری است، نه تغییر و سلطه بر دیگری. برخی والدین در هنگام صحبت‌کردن با نوجوان، انتظار دارند که فرزندان تنها شنونده و مجری دستوراتشان باشند و کمتر گوش شنوایی برای شنیدن نظرات و انتقادات و تمرکز و توجه به عمق سخنان فرزندان دارند. در واقع هنوز در بسیاری از خانواده‌ها، به‌جای وجود یک الگوی گفت‌وشتودی برابر و اقناعی بین دو نسل، الگوی منظره‌ای، کوتاه و بازجویانه وجود دارد. نتایج این پژوهش مطابق است با پژوهش پوربافرانی و همکاران (۱۳۹۴) که نشان دادند سبک حل تعارض، مهارت‌های ارتباطی و ویژگی‌های شخصیتی والدین و نوجوانان نقش مهمی در شکل‌گیری تعارضات بین والد و نوجوان دارد و همچنین جعفرنژاد و همکاران (۱۳۹۴) در پژوهش‌های خود نیز ویژگی‌های ارتباطی و راهبردهای والدین را در شکل‌گیری تعارضات مؤثر دانستند. همچنین کافی^۳ و همکاران (۲۰۲۲) نیز اشاره می‌نمایند رابطه بین والدین و نوجوان منبع اصلی عشق است و زمانی که والدین به نوجوان خود توجه کنند و

1 Podolsky

2 Poskrebysheva & Babkina

3 Coffey

Exploration of Adolescents' Lived Experiences of Parental Misunderstanding: A Phenomenological Study

در روابط بین والد-نوجوان صمیمی برقرار باشد، تعارضات کمتری از سوی والدین و نوجوانان گزارش می‌شود. در همین راستا خجسته مهر و همکاران (۱۳۹۸) نیز نارسایی در کیفیت رابطه والدین و نوجوانان را به عنوان عاملی چالش برانگیز در رابطه والد-فرزندی شناسایی نمودند. در نهایت با توجه به یافته‌های ارائه شده در این پژوهش به نظر می‌رسد نوجوانان یک عامل بنیادی در درک نشدن خود توسط والدین را ناشی از شکاف بین نسلی با والدین تعبیر می‌نمایند که در دیگر مقوله‌های شناسایی شده نیز از جمله فقدان استقلال، فقدان حمایتگری و فقدان ارتباط مناسب نیز به نوعی نشانه‌های اثرگذار شکاف نسلی قابل مشاهده است. پژوهش حاضر با محدودیت‌هایی نیز مواجه بود به طوری که نمونه مورد مطالعه صرفاً از بین نوجوانان شهر سبزوار انتخاب شدند بنابراین تعمیم نتایج مستلزم رعایت احتیاط است. همچنین با توجه به اینکه پژوهش با روش کیفی انجام شده است، محدودیت‌های روش کیفی از جمله غیرممکن بودن حذف سوگیری مشاهده‌گر بر آن وارد است. اطلاعات حاصل از این پژوهش از یک سو لزوم توجه به نوجوان جامعه امروزی را فراتر از نگاه‌های قالبی و نگرش‌ها مبتنی بر گذشته یادآوری می‌نماید و از طرفی عواملی را برمی‌شمارد که نوجوان امروز جامعه ایرانی معتقد است به دلیل آنان توسط والدین درک نمی‌گردد. این پژوهش ضمن افزایش بینش نسبت به آنچه در نگاه پدیداری نوجوان نسبت والدین جاری است؛ زمینه تدوین برنامه‌ها کاربردی باهدف اصلاح روابط والد و نوجوان و همچنین زمینه مداخلات مؤثر در اصلاح روابط والد و نوجوانان را فراهم می‌آورد و از سوی دیگر لزوم پژوهش‌های بیشتر در زمینه درک نشدن نوجوانان توسط والدین را تأکید می‌نماید و درک نگاه پدیداری والدین امروزی در این زمینه را نیز در جهت تعامل هر چه بیشتر نوجوان و والد و همچنین لزوم پرداختن به تفاوت بین نسلی والدین و نوجوانان و کمک به ترمیم این شکاف را پیشنهاد می‌نماید.

منابع

- ابراهیمی، س و طرقي اردكاني، ح. (۱۴۰۱). رابطه انسجام خانواده با مسئولیت پذیری اجتماعی در نوجوانان: نقش واسطه ای خودتفسیری وابسته و اعتماد اجتماعی، *مجله پژوهش های انتظامی - اجتماعی زنان و خانواده*، ۱۰(۲)، ۶۲۳-۶۵۳.
- <https://ecc.isc.ac/showJournal/26308/273469/3466665>
- اسدی، م؛ منصوریان، ی و نظری، ع م. (۱۳۹۴). تبیین شاخص های والدگری موفق دوره نوجوانی در نمونه هایی از خانواده های ایرانی: یک مطالعه کیفی، *مجله آموزش بهداشت و ارتقای سلامت ایران*، ۳(۳)، ۲۱۹-۲۳۱. <https://journal.ihepsa.ir/article-1-309-fa.html>
- پوربافرانی، م؛ اعتمادی، ع؛ اکبرزاده، م و جزایری، ر. (۱۳۹۴). نقش سبک حل تعارض مادر، تعارض زناشویی مادر و سبک دلبستگی دختر در تعارض دختر با مادر، *فصلنامه روش ها و مدل های روان شناختی*، ۶(۲۱)، ۱-۲۲. https://jpmm.marvdasht.iau.ir/article_1685.html
- جعفرنژاد، خ؛ اسدی یونسی، م و راستگومقدم، م. (۱۳۹۴). رابطه ابعاد الگوی ارتباطی خانواده با فراوانی و شدت تعارضات والدین نوجوانان، *فصلنامه خانواده پژوهی*، ۱۱(۴۲)، ۲۱۹-۲۳۵. https://jfr.sbu.ac.ir/article_96376.html
- خجسته مهر، ر؛ فلاحي خشکنا، م؛ جعفري، ن و سوداني، م. (۱۳۹۸). چالش های روابط والد- نوجوان: یک مطالعه کیفی، *نشریه تحقیقات کیفی در علوم سلامت*، ۸(۲)، ۶۶-۷۵. https://jq1.kmu.ac.ir/article_90972.html
- ساعی، م. (۱۴۰۱). تحلیل موانع و بازدارنده های گفتگوی بین نسلی در خانواده، *فصلنامه جامعه، فرهنگ، رسانه*، ۱۱(۴۳)، ۱۹۱-۲۱۸. <https://dorl.net/dor/20.1001.1.38552322.1401.11.43.6.2>
- صدقی، پ؛ شمالی اسکویی، ا و مجتبیایی، م. (۱۴۰۱). پیش بینی خودپنداره دختران نوجوان بر اساس الگوی ارتباط والد- فرزند و خودشناسی انسجامی والدین آن ها، *نشریه مدیریت ارتقای سلامت*، ۱۱(۵)، ۵۱-۶۵. <http://dx.doi.org/https://doi.org/10.22034/JHPM.11.5.51>
- عطایی زنجانی نژاد، ز؛ حجازی، م؛ صبحی، ا و احمدی، م. (۱۴۰۱). بررسی نقش واسطه‌ای معنای زندگی در رابطه بین ادراک از سبک‌های والدگری با خوش‌بینی نوجوانان. *خانواده درمانی کاربردی*، ۳(۳)، ۳۷۱-۳۸۷. <https://doi.org/10.22034/aftj.2022.333515.1468>
- غلامزاده، م و کرد، م. (۱۴۰۱). تاثیر آموزش غنی سازی رابطه والد- نوجوان مبتنی بر رویکرد خانواده درمانی متمرکز بر هیجان بر دل بستگی ناایمن و تاب آوری نوجوانان، *نشریه مشاوره و روان درمانی خانواده*، ۱۱(۱)، ۱۰۵-۱۳۸. <https://doi.org/10.22034/fcp.2021.62348>
- کاظمیان، س و کریمی، م. (۱۳۹۷). رابطه هویت اجتماعی با کیفیت روابط والد فرزند در بین دانش آموزان دختر دوره دوم دبیرستان: بررسی مقایسه ای نقش پدران و مادران، *فصلنامه فرهنگ مشاوره و روان درمانی*، ۹(۳۴)، ۱۰۳-۱۱۸. <https://doi.org/10.22054/qccpc.2018.32793.1853>
- محمدي نسب، ح؛ مظاهري تهراني، م ع؛ رضايي زاده، م و حيدري، م. (۱۴۰۰). نیازهای نوجوانان در رابطه ی والد - فرزندی، یک مطالعه ی کیفی، *مجله مطالعات روانشناسی تربیتی*، ۱۸(۴۲)، ۶۳-۸۰. <https://doi.org/10.22111/jeps.2021.6386>

- هاشمی، س؛ امان‌اللهی، زهرا و نوری، طاهره. (۱۴۰۲). تحلیل پدیدارشناسانه تجارب زیسته نوجوانان سازگار و ناسازگار از ادراک رابطه والد - فرزندی. *فصلنامه روان‌شناسی کاربردی*، ۱۱(۱)، ۶۱-۷۹. <https://doi.org/10.48308/apsy.2022.225889.1264>
- یادگاری، م؛ منتظر قائم، م و کاشفی فر، م. (۱۴۰۱). نگرش نسل‌ها به تمایزات بین‌نسلی در ایران بر مبنای جامعه‌پذیری رسانه‌ای، *فصلنامه مطالعات فرهنگ - ارتباطات*، ۲۳(۵۸)، ۵۷-۸۰. <https://doi.org/10.22083/jccs.2021.224629.3042>
- یوسفی احمدآبادی، ط؛ فلاح، م؛ وزیری، س و افشانی، ع. (۱۴۰۱). مطالعه کیفی: تبیین راهبردهای حل تعارض والد-نوجوان از دیدگاه والدین، *مطالعات ناتوانی*، ۱۲(۱)، ۲۴. <https://jdisabilstud.org/article-1-2485-fa.html>
- Coffey, J. K., Xia, M., & Fosco, G. M. (2022). When do adolescents feel loved? A daily within-person study of parent-adolescent relations. *Emotion*, 22(5), 861. <https://doi.org/10.1037/emo0000767>
- Fallahi, F., Anoosheh, M., Foroughan, M., Vanaki, Z., & Kazemnejad, A. (2022). Raising Adolescent Children as a Developmental Task of Iranian Middle-aged Mothers: A Qualitative Study. *International journal of community based nursing and midwifery*, 10(2), 120-133. <https://doi.org/10.30476/IJCBNM.2021.90710.1726>
- Guba, E.G., & Lincoln, Y. S. (1989). *Fourth Generation Evaluation*, Newbury park, CA: Sage. pp. 48-49.
- Lachance, C. R., Burrus, B. B., & Scott, A. R. (2012). Building an evidence base to inform interventions for pregnant and parenting adolescents: A call for rigorous evaluation. *American journal of public health*, 102(10), 1826-1832. <https://doi.org/10.2105/AJPH.2012.300871>
- Lester, A. M. (2013). *Religious similarity and relationship quality*. University of Missouri-Columbia.
- McKelvey, L. M., Burrow, N. A., Balamurugan, A., Whiteside-Mansell, L., & Plummer, P. (2012). Effects of home visiting on adolescent mothers' parenting attitudes. *American Journal of Public Health*, 102(10), 1860-1862. <https://doi.org/10.2105/AJPH.2012.300934>
- McKenna, S., Olsen, A., & Pasalich, D. (2022). Understanding strengths in adolescent-parent relationships: a qualitative analysis of adolescent speech samples. *Journal of Research on Adolescence*, 32(3), 1228-1245. <https://doi.org/10.1111/jora.12684>
- Missotten, L. C., Luyckx, K., Branje, S. J., Hale III, W. W., & Meeus, W. H. (2017). Examining the longitudinal relations among adolescents' conflict management with parents and conflict frequency. *Personality and Individual Differences*, 117, 37-41. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2017.05.037>
- Morrow, R., Rodriguez, A., & King, N. (2015). Colaizzi's descriptive phenomenological method. *The psychologist*, 28(8), 643-644. <https://doi.org/10.1177%2F1359105319890014>
- Nelemans, S. A., Keijsers, L., Colpin, H., van Leeuwen, K., Bijttebier, P., Verschueren, K., & Goossens, L. (2020). Transactional links between social anxiety symptoms and parenting across adolescence: Between-and within-person associations. *Child development*, 91(3), 814-828. <https://doi.org/10.1111/cdev.13236>
- Podolsky, A. I., Karabanova, O. A., Idobaeva, O. A., & Kheyman, P. (2011). The psycho-emotional well-being of modern adolescents: the international research experience. *The Moscow University Bulletin. Series 14. Psychology*, 9-20. <https://doi.org/10.20944/preprints201911.0368.v1>
- Poskrebysheva, N. N., & Babkina, A. Y. (2020). Family factors of autonomy development and separation processes in adolescence. *Vestnik Moskovskogo Universiteta. Seria 14. Psikhologiya*, 3, 120-146. <https://msupsyj.ru/en/articles/article/8631/>
- Roden, R. C., Schmidt, E. K., & Holland-Hall, C. (2020). Sexual health education for adolescents and young adults with intellectual and developmental disabilities: recommendations for accessible sexual and reproductive health information. *The Lancet Child & Adolescent Health*, 4(9), 699-708. [https://doi.org/10.1016/S2352-4642\(20\)30098-5](https://doi.org/10.1016/S2352-4642(20)30098-5)
- Satoorian, S. A., Tahmassian, K., & Ahmadi, M. R. (2017). The role of parenting dimensions and child-parent relationship in children's internalized and externalized behavioral problems. *Journal of family research*, 12(4), 683-705. https://jfr.sbu.ac.ir/article_97463.html?lang=en
- Trahan, M. H., Morley, R. H., & Shafer, K. (2021). Father-adolescent relationship closeness: A path analysis of family factor associates with father-adolescent engagement and relationship quality. *Child and Adolescent Social Work Journal*, 38, 265-282. <https://doi.org/10.1007/s10560-020-00677-1>
- Valizadeh, L., Zamanzadeh, V., Rassouli, M., & Farshi, M. R. (2018). Concerns of parents with or raising adolescent children: a qualitative study of Iranian families. *Journal of caring sciences*, 7(1), 27. <https://doi.org/10.15171/jcs.2018.005>
- Willig, C. (2013). *EBOOK: introducing qualitative research in psychology*. McGraw-hill education (UK).
- Zhao, F., Liu, M., & Li, S. (2020). Paternal coparenting behavior and adolescent prosocial behaviors: Roles of parent-child attachment, peer attachment, and gender. *Children and Youth Services Review*, 119, 105629. <https://doi.org/10.1016/j.childyouth.2020.105629>

